

MTA TK JTI rendezvényi műfaji útmutató

Az Intézetben minden csütörtök délelőtt 10 és 12 között különböző műfajú rendezvényekre kerül sor az összes kutató (kötelező) részvételével, amelyek azonban nyitottak a teljes hazai jogtudományi közösség számára is (mind előadói, mind hallgatói minőségben). A Jogtudományi Intézetben megtartott rendezvények (1) műhelyviták, (2) előadások, (3) kerekasztal-beszélgetések, (4) intézeti előadások és (5) könyvbemutatók. A rendezvények időpontjait az egyes alábbi műfajok szervezői osztják ki, alapvetően jelentkezési/felmerülési sorrendben (a honlapra való felkerülés előtt elsőként egy belső közös googledoc naptárfelületen, amelyhez jelenleg Argyelán Zsuzsa, Salát Orsolya, Hoffmann Tamás, Gajduschek György és Jakab András férnek hozzá).

1. Műhelyviták

A műhelyvitákon majdnem kész tanulmányokat, különféle fázisú projektterveket, esetleg monográfiákat vitatunk meg (ez utóbbi esetben csak a tartalomjegyzéket és egy fejezetet körbeküldve), ezáltal a szerző szakmai visszajelzést/módosító javaslatokat kaphat a nyomtatás (internetes megjelenés) vagy az érdemi projektmunka megkezdése előtt. Az ilyen események nem csupán a szerzőnek, hanem a hallgatóságnak (különösen a hozzászólóknak) is hasznosak, hiszen jogtudományi agytornára és információszerzésre egyaránt lehetőséget adnak. Fontos célja továbbá az, hogy erősítse azt a mentalitást, miszerint a jogtudományi szövegeket mindig csiszolni lehet és kell, s erre a kollégák megjelenés előtti visszajelzése a legalkalmasabb.

A viták mintájául a nyugat-európai egyetemeken és kutatóintézetekben megszokott műhelyszemináriumok (*faculty seminar*) szolgálnak, s arra az előfeltevésre építenek, hogy a jogtudományi munkák értéke elsősorban attól függ, mennyiben képesek a jogi és/vagy jogtudományi diskurzust befolyásolni. A jogtudományi közösség által befogadhatatlan vagy érthetetlen művek ugyanis nem töltik be funkciójukat, bármilyen zseniális rejtett tartalma is van a kérdéses műnek. Ennek elkerülése érdekében a potenciális befogadó közönség tesztelésének intézményes keretét adja ez a lehetőség.

A műhelyvita célja egy készülőfélben lévő tudományos mű vagy projektterv fejlesztése annak a tudományos közösségben való megvitatásán keresztül. Ebből következőleg műhelyvitára alkalmatlanok azok az esszék, amelyek alapvetően nem tudományos újdonság létrehozatalának szándékával készülnek (pl. tankönyv vagy

szakkönyvfejezetek, projektek keretében elkészített országtanulmányok stb.), illetve a már megjelent, vagy megjelenés alatt álló művek (az intézeti working paper sorozatban való esetleges közzététel nem akadály a műhelyvitán való megtárgyalásnak). A munkák az MTA Law Working Papers sorozatba is felkerülhetnek, ha a szerzők ezt kérik.

A műhelyvitán hallgatóként való részvétel egyben hozzásegít saját készülő műveink fejlesztéséhez is, hiszen a mások munkájára történő reflexió egyidejűleg saját műveink kritikai szemléletmódjához is vezethet. A műhelyvita során mindenképpen tisztába kellene jönnünk azzal, hogy milyen tudományos hozzájárulást jelent az adott mű az eddigi szakirodalomhoz, ezt milyen módszertani háttérrel teszi, és milyen módon lehetne ezen javítani. Ennek érdekében megfontolásra érdemes a következő megközelítés.

A szerző szerepe

A szerző a műhelyvita elején röviden (max. 20 percben) összefoglalja művének fő megállapításait, egyúttal elhelyezi a művet az adott kérdéskör szakirodalmán belül. Fontos a tervezett publikációjának (pl. referált folyóirat, könyvfejezet) és a célközönségnek (magyar vagy külföldi jogtudomány, magyar vagy külföldi gyakorlati jogászok, interdiszciplináris tudományos közeg, szélesebb nyilvánosság stb.) a meghatározása. A tudományos munka célja elsősorban új tudás létrehozása, ezért a szerzőnek meg kell tudni határoznia, hogy milyen hozzájárulást jelent műve a jogtudományi vitákhoz. Érdemes kiemelni azt a fő kérdést, amire a mű választ kíván adni, például abban a formában, hogy „Az eddig uralkodó tudományos konszenzus szerint..., de véleményem szerint valójában...”. Meg kell határozni továbbá, hogy műfajilag rendszerező munkáról van szó, vagy pedig inkább valamely konkrét tézist kíván a szerző bizonyítani, netán más célja van a munkával. A szerző a vita legvégén reflektálhat az opponens és a közönség által megfogalmazott gondolatokra, de ez nem kötelező a részéről, ha az idő szorít, vagy ha a szerző inkább csak gyűjtené a feedback-et és elmélkedne rajtuk a hirtelen válasz helyett. Ajánlatos, hogy a szerző művét az előadás előtt legalább egy héttel elküldje az Intézet munkatársainak, így megteremtve a lehetőséget a konstruktív szakmai diskurzusra.

Opponens szerepe

A műhelyvitán a készülő művet mindig egy opponens értékeli, aki lehetőség szerint a kérdéskör nem az Intézet alkalmazásában álló elismert szakértője. Az opponens célja a szerző segítése azáltal, hogy tanácsokat ad a munka véglegesítéséhez. Ennek során fontos lehet a művel kapcsolatos legfontosabb problémák, ellentmondások kiemelése, illetve azoknak a területeknek az azonosítása, amelyeket a mű nem, vagy nem elég kimerítően érintett. Jóllehet az opponens kétségkívül a mű által megvitatott kérdések szakértője, mégsem feltétlenül szerencsés, ha az opponencia során a saját kutatásáról beszél, mivel az nem mindig segíti elő a mű kritikai értékelését. Ugyancsak nem biztos, hogy szerencsés, ha egy opponensi vélemény laudációba csap át, hiszen bár a műhelyviták szerzői kiváló tudósok, nagy valószínűséggel feltételezhető, hogy még így is maradtak hiányosságok a vizsgált műben. (Ennek ellenére természetesen a mű érdemeit is fontos hangsúlyozni.)

A fentieknek megfelelően az opponensnek konstruktív kritikai észrevételek megfogalmazására kell törekednie (max. 30 percben) és tanácsokat adni a szerzőnek ahhoz, hogy hogyan tudják továbbfejleszteni műveiket.

Közönség szerepe

A közönségnek az opponensekhez hasonlóan arra kell törekedniük, hogy a műhelyvitát elősegítő konstruktív kritikai hozzászólásokat tegyenek. A konstruktív hozzászólások természetesen bármilyen formát ölthetnek, az alábbiak csak néhány tipikus fajtát emelnek ki.

1. Felhívni a szerző figyelmét arra, hogyan tudná jobban kiemelni vagy meggyőzőbbé tenni az érvelését.
2. Mű struktúrájának átrendezésére vonatkozó hozzászólások.
3. Gondolatmenettel kapcsolatos potenciális ellenérvék.
4. Szakirodalom bővítésére vonatkozó észrevételek.
5. Módszertani észrevételek.

Az egymás iránti figyelem elősegítése végett a laptopokat (táblagépeket) és a nem az adott alkalomhoz tartozó könyveket, nyomtatott és dokumentumokat kérjük nem behozni.

Nyelvi kérdések

A műhelyviták nyelve angol és magyar. Az angol nyelvű alkalmakon értelemszerűen angol nyelvű kéziratok (projektervek) megtárgyalására kerül sor. Ez egyrészt segíti a külföldi

kutatók integrációját, másrészt a nemzetközi konferencia-környezetet szimulálja a magyar kutatóknak, és így gyakorlási lehetőséggel segíti az utóbbiak nemzetközi érvényesülését.

Szervezés és időbeosztás

Műhelyvitára átlagosan havi két alkalommal kerül sor. A műhelyviták szervezője (akitől időpontokat kell kérni) Hoffmann Tamás (hoffmann.tamas@mta.tk.hu). A rendezvényeket a szerző maga is moderálhatja, vagy felkérhet rá bárki mást az Intézet kutatói közül.

2. Előadások

Az előadások célja lehetőség teremtése arra, hogy az Intézet alkalmazásában nem álló jogtudósok prezentálhassák akár már megjelent, akár megjelenés előtt álló tanulmányaikat egy szélesebb szakmai közegben. Ajánlatos, hogy a szerző művét az előadás előtt legalább egy héttel elküldje az Intézet munkatársainak, így megteremtve a lehetőséget a konstruktív szakmai diskurzusra.

Az előadás 45 perc hosszúságú, amelyet szakmai vita követ, erre mutatis mutandis a műhelyvitában tanácsoltak vonatkoznak. Az előadásokra vonatkozó javaslatokat Jakab Andrásnak (jakab.andras@tk.mta.hu) kérjük elküldeni. A rendezvényeket Hoffmann Tamás, illetve Salát Orsolya moderálják.

3. Kerekasztal-beszélgetések

A kerekasztal-beszélgetések célja aktuális és releváns jogi kérdések (pl. jogalkotási javaslatok, jogalkotási aktusok, bírósági ítéletek stb.) szakmai megvitatása lenne, a téma intézeti és Intézeten kívüli szakértőinek bevonásával. A beszélgetésen először a felkért szakértők ismertetik álláspontjukat, majd a hallgatóság is kérdéseket tehet fel, illetve elmondhatja saját szakmai véleményét. A kerekasztal-beszélgetésekre vonatkozó javaslatokat Jakab Andrásnak (jakab.andras@tk.mta.hu) kérjük elküldeni, a moderátor személye alkalmanként kerül kiválasztásra.

4. Intézeti előadások

Az intézeti előadások célja, hogy az intézet kutatói, a kollégáknak és az esetleg érdeklődő külső közönségnek bemutassanak egy jelentősebb jogtudományi megközelítésmódot, problematikát, módszert, amellyel kutatásaik során találkoztak, illetve amelyet kutatásaikban hasznosítanak, de amelyről úgy vélik, hogy a hazai tudományos közösség jelentős része számára kevésbé ismert, ám hasznos lehet.

Az előadás átlagosan egy tanóra (45 perc) hosszú; az adott tematikát az abban járatlan jogász közönség számára érthetően és lehetőség szerint érdekesen mutatja be, szükség szerint diák vagy akár egyéb szemléltető eszközök alkalmazásával. A dolog természetéből következően nem cél az adott terület részletező bemutatása. Ehelyett inkább a figyelemfelhívás, az érdeklődés felkeltése az előadó feladata, esetlegesen támpontot nyújtva az elmélyültebb megismeréshez is. Az előadást követően kérdéseket lehet feltenni, illetve a téma kapcsán az előadóval spontán beszélgetés is kialakulhat. Az intézeti előadások témáját és időpontját Gajduschek Györggyel (gajduschek.gyorgy@tk.mta.hu) lehet egyeztetni.

5. Könyvbemutatók

Nagyjából félévente, legalább évente egyszer nyilvános könyvbemutatókat rendezünk a JTI-ben, amelyen olyan köteteket mutatunk be, amelyeket teljes egészében vagy részben az Intézet kutatói írtak. A könyvet bemutató kollégák lehetnek intézeti kutatók vagy külsős kutatók is, de lehetőleg bemutatóra szenior kollégát kérjünk fel. Az események szervezője Váradi Ágnes (varadi.agnes@tk.mta.hu), akinek a bemutatandó könyveket és a bemutatóként javasolt kollégák nevét is kérjük elküldeni. Moderátornak az Intézet valamelyik szenior kutatóját javasoljuk felkérni.

* * *

Mindegyik rendezvényen mindenkit arra bátorítunk, hogy nyugodtan és félelemmentesen kérdezzen, amennyiben kérdés fogalmazódott meg benne. Ha valamit nem értünk, akkor jó eséllyel másokban is megfogalmazódott ugyanez a kérdés, ők is kíváncsiak rá, csak nem merik megkérdezni. Természetesen nem kötelező kérdezni, de fontos hangsúlyozni, hogy a kíváncsiság szervezeti kultúrát rombolná egy olyan hozzáállás, amely szerint a műhelyeken egy szakmai kérdés (még ha alapvető is) bármilyen módon butaságot vagy műveletlenséget

implikálna. Aki státusban van az Intézetben, az megszerezte magának azt a jogot, hogy őszintén mindent megkérdezzen egy jogtudományi előadás kapcsán, és ne kelljen szégyenkeznie, ha kérdése van (vagy hogy bátran tegyen hozzászólást, ha úgy érzi, hogy mondanivalója van). Mindannyiunknak figyelni kell arra, nehogy verbális (pl. ironizáló) vagy nem-verbális (pl. kinevetést implikáló) gesztusokkal gátlásokat építsünk vagy féltékenységet keltsünk egymásban (főleg fiatalokban), ehelyett inkább kinyitni és bátorítani kell egymást. Fontos, hogy az Intézet rendezvényei olyanok legyenek, ahol őszinte, kooperatív és segítőkész (sőt, esetenként könnyed) hangulatban tudunk beszélgetni szakmai kérdésekről egymással.